

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุธาสินี แสงมุกดา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อีเมล: lovely386_3@hotmail.com

Received: July 1, 2022 Revised: July 1, 2022 Accepted: July 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีจุดประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 20 โรงเรียน ซึ่งเป็นการสุ่มแบบบังเอิญ มีผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวนโรงเรียนละ 20 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 คน และครู 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.75 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.974 และค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.540-0.909 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 24 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 2. รูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูล ด้านการยอมรับอย่างมีเหตุผล ด้านการตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างจริงจัง ด้านการรู้จักและพัฒนาตนเอง และด้านการมีใจเป็นธรรม

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์, ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING SKILLS OF BASIC EDUCATION ADMINISTRATORS

Suthasinee Saengmookda
Mahamakut Buddhist University
E-mail: lovely386_3@hotmail.com

Abstracts

The objectives of this research on the development of critical thinking skills of administrators of basic education institutions are: 1. To study the development of critical thinking skills of administrators of basic education institutions and 2. to create a model for developing critical thinking skills of administrators of basic education institutions. The sample group is Schools under the Samut Sakhon Secondary Education Service Area Office, Samut Songkhram, total 20 plants, which are the total population. There were 20 information providers in each school, comprising a director, one deputy director, eight group leaders, and ten teachers, totaling 400 informants. The tools used were questionnaires and interview forms. A total of 327 questionnaires were returned, or 81.75 percent. They had a consistency index of 0.67-1.00, the confidence of the whole questionnaire was 0.974, and the discrimination power of the questions was between 0.540-0.909. Analyze the data by composition analysis and content analysis.

The results of the research were as follows: 1. The development of critical thinking skills of the administrators of basic educational institutions consisted of 24 variables divided into 5 components. 2. The model for developing critical thinking skills of basic educational institute administrators is divided into 5 aspects, namely, determination in making decisions based on databases; Reasonable acceptance seriously reviewing and evaluating data Knowledge and self-development and the aspect of being fair.

Keywords: the development of critical thinking skills, The administrators of basic education institutions.

บทนำ

การศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลในระยะแรกจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาความแตกต่างทางด้านสติปัญญา โดยมีความเชื่อที่ว่าความสามารถของบุคคล ทั้งด้านการเรียน และการทำงาน ขึ้นอยู่กับสติปัญญาที่แตกต่างกัน (Sternberg, Grigorenko and Zhang, 2008) จึงมีการสร้างแบบทดสอบความสามารถของสมอง และแบบทดสอบสมรรถนะการทำงานขึ้นอย่างมากมาย จนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 มีการศึกษาจำนวนมากที่พบว่า ความสามารถที่แตกต่างกันของบุคคลไม่ได้เกิดจากความแตกต่างของสติปัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากความแตกต่างในลักษณะอื่นด้วย เช่น บุคลิกภาพ ความถนัด ความสนใจ และเจตคติ เป็นต้น (Gregorc, 1982) ถึงแม้สติปัญญาจะมีอำนาจในการทำนายความสามารถทางการเรียน หรือการทำงานของบุคคลได้ในระดับสูง แต่ก็พบความแปรปรวนที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยสติปัญญาถึงร้อยละ 20 ซึ่งความแปรปรวนเหล่านั้นเกิดจากความแตกต่างของบุคคลในด้านต่าง ๆ และรูปแบบการคิดก็เป็นหนึ่งในแหล่งที่ทำให้เกิดความแปรปรวนนั้นด้วย (Sternberg, 1997)

ความสามารถในการคิดเป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์สามารถพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้ด้วยกระบวนการคิด กระบวนการคิดจึงเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวคนทุกคนและสามารถส่งเสริมพัฒนาได้ คนเราจะคิดเพื่อแก้ปัญหา สร้างความสุขให้แก่ตนเอง และปกป้องตัวเราให้พ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ความคิดจึงมีความสำคัญต่อกับบริหารอย่างมากที่จะต้องคิดตัดสินใจและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) หรือโลกไร้พรมแดนที่กระแสของโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงต่อเนื่อง ซับซ้อนและเกี่ยวข้องกัน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีแต่ละสาขา เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วัสดุศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร และโทรคมนาคม โดยนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ใช้อุปกรณ์สื่อสาร ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน เป็นการดำเนินชีวิตในโลกของการสารสนเทศ (Cyberspace) และความจริงเสมือน (Virtual Reality) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) อีกทั้งความก้าวหน้าในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ในหลายด้าน ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ได้รับผลกระทบ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้อยู่รอด และมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญจะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2558)

ทักษะการคิดได้ชื่อว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน ทักษะการคิดเป็นต้นทางของทักษะด้านคน ที่ต้องใช้ทั้งด้านความรู้เทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะการคิดเป็นที่มาของการกระทำทุกอย่างในทุกขั้นตอนของการบริหาร และการทำงาน ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะคิดแบบองค์รวมอย่างสร้างสรรค์ นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ และคนรอบข้างมีความสุข การคิดอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารคือการเป็นนักคิดที่ดี ผู้บริหารต้องฝึกให้มีลักษณะของนักคิด (สงวน อินทร์รักษ์, 2559) โดยเฉพาะเมื่อเกิดความเห็นแย้งในเรื่องต่างๆ ของสถานศึกษาขึ้น หากผู้บริหารมีความสามารถในการพิจารณาตัดสินเรื่องต่าง ๆ โดยการมองหาความเห็นแย้ง ตั้งข้อสงสัย และแสวงหาคำตอบให้กับความเห็นขัดแย้งที่เกิดขึ้น ด้วยการรับฟังเหตุผลของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งอาจจะเป็นทางออกที่เป็นการประนีประนอมยอมรับข้อดีของแต่ละฝ่าย หรือเป็นการสร้างทางออกใหม่ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายสามารถยอมรับได้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งถือเป็นสโตร์

การคิดแบบนักสังเคราะห์ จะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและยากที่จะเกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจและการวินิจฉัยสั่งการในสิ่งต่าง ๆ

การคิดวิพากษ์นั้น ส่วนใหญ่มักจะถูกนำมาใช้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์หรือในสถานการณ์วิกฤต (Critical Situation) ที่สำคัญ หรือมีผลกระทบสูงต่อการตัดสินใจ เช่น การจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้อง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา เป็นต้น โดยในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือสถานการณ์ที่มีเวลาจำกัด จำเป็นต้องแก้ปัญหาหรือตัดสินใจอย่างเร่งด่วน ดังนั้น ผู้นำหรือผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมี การฝึกทักษะการคิดวิพากษ์บ่อย ๆ ในทางการศึกษานั้นมีการนำการคิดวิพากษ์มาใช้สำหรับผู้บริหาร ในหลายเรื่อง เช่น การจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำเป็นต้องมีการคิดวิพากษ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนที่เหมาะสม โดยการเชิญผู้ปกครอง นักเรียน ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ตัวแทนจากชุมชนใกล้เคียง มาร่วมกันคิดวิพากษ์เพื่อหาข้อดีและข้อเสียของการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วย เหตุผลของแต่ละฝ่าย โดยสุดท้ายนั้นต้องสามารถหาทางออกให้กับการจัดการเรียนการสอนได้ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ตอน คือ

1. ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ตัวแปรของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำข้อสรุปทั้งหมดมาสร้างนิยามเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างแบบสอบถามโดยมีผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาที่เรียกว่า IOC (Index of item objective congruence : IOC) โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาหรือค่า IOC ที่ได้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

1.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มบุคลากรที่มีคุณลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่อำเภอในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครู รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach, อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.974 และค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.540-0.909

1.3 นำแบบสอบถามที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 20 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวน 20 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 400 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 327 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.75

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) เพื่อจัดกลุ่มตัวแปรว่าตัวแปรนั้นอยู่กลุ่มหรือองค์ประกอบใด และตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์กันในระหว่างกลุ่ม แล้วตั้งชื่อองค์ประกอบให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวแปร แล้วทำการคัดเลือกน้ำหนักตัวแปรที่มีค่าระหว่าง 0.30-1.00

2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) เป็นการทดสอบสมมติฐานโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่กำหนดว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป

2.3 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระดับผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน เพื่อร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์เนื้อหาคำถามปลายเปิดแล้วนำมาสังเคราะห์ และสรุปร่างรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 20 โรงเรียน ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมด มีผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนจำนวน 20 คน ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระ 8 คน และครู 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดจำนวน 400 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์แนวความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 20 โรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลในการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำแบบสอบถามแบบออนไลน์ และส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เนื้อหา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard deviation : S.D.)

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis : EFA) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 24 ตัวแปร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบหลักด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูล ประกอบด้วยตัวแปร 6 ตัวแปร คือ ไม่ตัดสินใจด้วยอารมณ์หรือความคิดเห็นที่ไม่มีข้อมูลสนับสนุน ปริมาณข้อมูลที่ได้รับความเพียงพอในการตัดสินใจ ประสานข้อมูลทุกอย่างและทุกด้านที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับข้อมูลจากทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน เก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูล และมีแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจที่ชัดเจนและเชื่อถือได้

2) องค์ประกอบหลักด้านการยอมรับอย่างมีเหตุผล ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร คือ มุ่งมั่นตั้งใจที่จะเผชิญหน้าในสิ่งที่เคลือบแคลงสงสัย ไม่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ แบบง่าย ๆ ไร้เหตุผล ไม่มีความลำเอียงหรือมีอคติ ไม่เลือกรับข้อมูลเฉพาะส่วนที่สนใจเท่านั้น และเปิดใจกว้างและยอมรับความคิดหรือมุมมองของผู้อื่น

3) องค์ประกอบหลักด้านการตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างจริงจัง ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร คือ ขอและรับข้อมูลจากแหล่งที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด ประเมินและเลือกวิธีการที่ดีที่สุด ตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาด ความไม่สอดคล้องของข้อมูลที่เข้ามาปะทะอยู่เสมอ และแสวงหาความรู้และค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องหรือดีกว่า

4) องค์ประกอบหลักด้านการรู้จักและพัฒนาตนเอง ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร คือ ฝึกเรียนรู้กลยุทธ์การคิดใหม่ ฝึกมองต่างมุมหรือมองมิติใหม่ พิจารณาตรวจสอบเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการประเมินข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ควรมีความชัดเจนวัดได้ ไม่ตัดสินสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยขาดข้อมูลสนับสนุน และฝึกให้รู้จักตนเองว่ามีวิธีคิดอย่างไร

5) องค์ประกอบหลักด้านการมีใจเป็นธรรม ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร คือ ไม่มีอคติต่อต้านการเปลี่ยนแปลง มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย ๆ ไม่ถูกล่อลวงง่าย ๆ ด้วยข้อเสนอหรือสิ่งจูงใจให้ทำเพื่อประโยชน์บางอย่าง พยายามหาเหตุผลเชิงบวกสนับสนุนความคิดเห็น และพยายามหาเหตุผล ข้อบกพร่องของตนเองและผู้อื่น

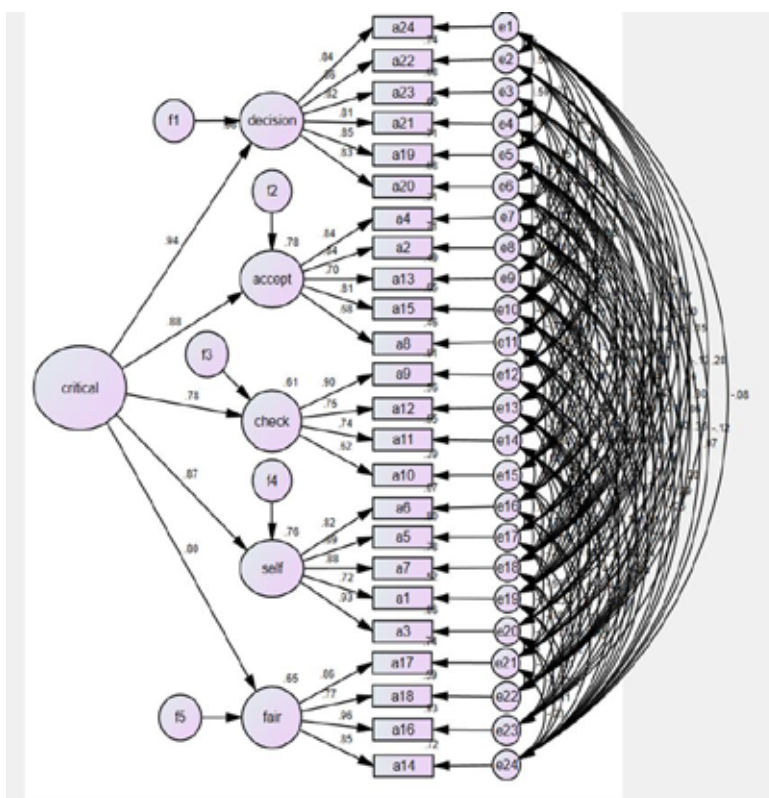
2. รูปแบบของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) พบว่า ตัวแปรจำนวน 24 ตัวแปร แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ มีค่าความแปรปรวน (Eigenvalues) มากกว่า 1.00 และค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับองค์ประกอบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigenvalues)	ค่าความแปรปรวนร้อยละ (% of Variance)	ค่าความแปรปรวนสะสมร้อยละ (Cumulative % of Variance)
1	12.122	50.509	50.509
2	2.535	10.563	61.072
3	1.501	6.256	67.327
4	1.443	6.012	73.340
5	1.058	4.408	77.747

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (CFA) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 247.038 องศาอิสระ (df) เท่ากับ 90 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.311 นั้นหมายถึง ค่าไค-สแควร์ไม่นัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.946 มีค่าดัชนีวัดระดับ ความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.819 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.073 แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระดับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1) ด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูล (DECISION) หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องไม่ตัดสินใจด้วยอารมณ์หรือความคิดเห็นที่ไม่มีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจนั้น ปริมาณ ข้อมูลที่ได้รับต้องมีความเพียงพอในการตัดสินใจ ผู้บริหารจะต้องประสานข้อมูลทุกอย่างและทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ การตัดสินใจต้องให้ความสำคัญกับ ข้อมูลจากทุกฝ่ายเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูล โดยมี แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ แล้วจึงมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูลเหล่านั้น

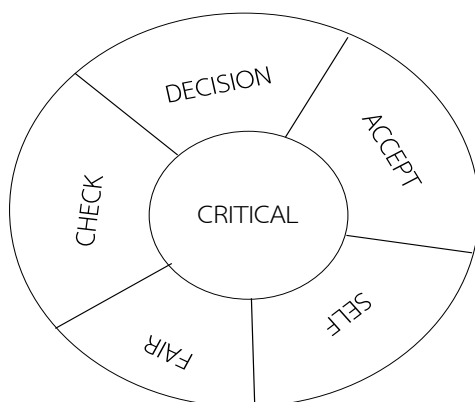
2) ด้านการยอมรับอย่างมีเหตุผล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้อง มุ่งมั่นตั้งใจที่จะเผชิญหน้าในสิ่งที่เคลือบแคลงสงสัย ไม่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ แบบง่าย ๆ ไร้เหตุผล ไม่มี ความลำเอียงหรือมีอคติ ไม่เลือกรับข้อมูลเฉพาะส่วนที่สนใจเท่านั้น และผู้บริหารต้องเปิดใจกว้างและ ยอมรับความคิดหรือมุมมองของผู้อื่น

3) ด้านการตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างจริงจัง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องขอและรับข้อมูลจากแหล่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องตรวจสอบและประเมินให้มากที่สุด โดยต้องมีการประเมินและเลือกวิธีการที่ดีที่สุด มีวิธีการตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาด ความไม่ สอดคล้องของข้อมูลที่เข้ามาปะทะอยู่เสมอ และผู้บริหารต้องแสวงหาความรู้และค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องหรือดีกว่าคำตอบที่มีอยู่

4) ด้านการรู้จักและพัฒนาตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องฝึก เรียนรู้กลยุทธ์การคิดใหม่ ฝึกมองต่างมุมหรือมองมิติใหม่ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องพิจารณาตรวจสอบ เกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการประเมินข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ควรมีความชัดเจนวัดได้ และผู้บริหารต้องไม่ตัดสิน สิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยขาดข้อมูลสนับสนุน โดยการฝึกให้รู้จักตนเองว่ามีวิธีคิดอย่างไร

5) ด้านการมีใจเป็นธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องไม่มีอคติ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย ๆ ไม่ถูกล่อลวงง่าย ๆ ด้วยข้อเสนอหรือสิ่งจูงใจ ให้ทำเพื่อประโยชน์บางอย่าง พยายามหาเหตุผลเชิงบวกสนับสนุนความคิดเห็น และพยายามหา เหตุผล ข้อบกพร่องของตนเองและผู้อื่น

โดยสรุปรูปแบบของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การอภิปรายผล/สรุป

1. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมาก เนื่องจากทักษะการคิดเป็นทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญทักษะหนึ่ง โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และที่เห็นชัดเจนคือในช่วงปีพ.ศ. 2563- พ.ศ.2564 ที่เกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้บุคลากรทางการศึกษาต้องปรับตัวกันทุกคน เช่นเดียวกับผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เข้ามาช่วยในการตัดสินใจเพื่อบริหารสถานศึกษาให้ผ่านพ้นสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโชษิตา ศิริมัน (2564) เรื่องทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤต โควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายทักษะ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) 2) ทักษะการบริหารจัดการองค์การ (Skills in Organizational Management) 3) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill) 4) ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skill) และ 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relations skill) แสดงให้เห็นว่าทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking skill) ถือเป็นทักษะที่สำคัญมากของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อยู่เสมอเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำมาใช้ตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องไม่ตัดสินใจด้วยอารมณ์หรือความคิดเห็นที่ไม่มีข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจนั้น ปริมาณข้อมูลที่ได้รับต้องมีความเพียงพอในการตัดสินใจ ผู้บริหารจะต้องประสานข้อมูลทุกอย่างและทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ การตัดสินใจต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลจากทุก

ฝ่ายเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูล โดยมีแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจที่ชัดเจนและเชื่อถือได้ แล้วจึงมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูลเหล่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมณีนรัตน์ ภาครูป และอุไร ชลยุนาท (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการคิดวิจารณ์ญาณในงานพยาบาลพบว่า การคิดวิจารณ์ญาณเป็นความสามารถทางสมอง ในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า รวบรวมข้อมูลที่ได้ เพื่อนำไปสู่การคิดและตัดสินใจที่สมเหตุสมผล การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ทำให้พยาบาลต้องใช้การคิดวิเคราะห์มากกว่าในยุคก่อน การคิดวิจารณ์ญาณมีความสำคัญในการทำงานของพยาบาล ทั้งนี้เพราะพยาบาลจะใช้การคิดวิจารณ์ญาณ ในการตัดสินใจ ดูแลผู้ป่วย การบริหารงาน การตัดสินใจเชิงนโยบายแก้ไขปัญหาเรื่องบรรยากาศในองค์กร รวมถึงการ นำผลงานวิจัยและการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปใช้ พยาบาลที่มีทักษะการคิดวิจารณ์ญาณดีนั้น ต้องมีทักษะความสามารถ 7 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการระบุประเด็น ปัญหาการรวบรวมข้อมูลการพิจารณา ความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล การจัดระบบข้อมูล การตั้งสมมติฐานการสรุป และการประเมินข้อสรุป แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจต้องอาศัยฐานข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ

ด้านการยอมรับอย่างมีเหตุผล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมุ่งมั่นตั้งใจที่จะเผชิญหน้าในสิ่งที่เคลือบแคลงสงสัย ไม่ยอมรับสิ่งต่าง ๆ แบบง่าย ๆ ไร้เหตุผล ไม่มีความลำเอียงหรือมีอคติ ไม่เลือกรับข้อมูลเฉพาะส่วนที่สนใจเท่านั้น และผู้บริหารต้องเปิดใจกว้างและยอมรับความคิดหรือมุมมองของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของโชติกา ธรรมวิเศษ (2562) ที่ทำการศึกษาลักษณะนิสัยการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและลักษณะนิสัยการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ด้านเปิดใจกว้างอย่างท้าทาย และอยากรู้ อยากเห็น มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด

ด้านการตรวจสอบและประเมินข้อมูลอย่างจริงจัง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องขอและรับข้อมูลจากแหล่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องตรวจสอบและประเมินให้มากที่สุด โดยต้องมีการประเมินและเลือกวิธีการที่ดีที่สุด มีวิธีการตรวจสอบข้อบกพร่อง ข้อผิดพลาด ความไม่สอดคล้องของข้อมูลที่เข้ามาปะทะอยู่เสมอ และผู้บริหารต้องแสวงหาความรู้และค้นหาวิธีการที่ดีที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องหรือดีกว่าคำตอบที่มีอยู่ สอดคล้องกับบทความวิชาการของจุฑามาส โหยงไทย (2561) เรื่องการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับศตวรรษที่ 21 ซึ่งสรุปได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับควรที่จะเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งการคิดเชิงวิพากษ์เป็นกระบวนการคิดพิจารณาและประเมินข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทุกด้านอย่างรอบคอบตามความเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดหลักเหตุผล จนได้คำตอบที่เหมาะสมหรือดีที่สุดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ หรือประเมินหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ

ด้านการรู้จักและพัฒนาตนเอง หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องฝึกเรียนรู้กลยุทธ์การคิดใหม่ ฝึกมองต่างมุมหรือมองมิติใหม่ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องพิจารณาตรวจสอบเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการประเมินข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ควรมีความชัดเจนวัดได้ และผู้บริหารต้องไม่ตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยขาดข้อมูลสนับสนุน โดยการฝึกให้รู้จักตนเองว่ามีวิธีคิดอย่างไร สอดคล้องกับงานวิ

จับของ วรณพัชร ซื่อตรง และนิษฐา จิรโรจน์ภิญโญ (2560) ที่ทำการวิจัยเรื่องจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4 พบว่า แนวทางในการปฏิบัติด้านจริยธรรมผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี 4 แนวทาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนด้านนโยบาย ด้านการสนับสนุนอบรม ด้านจริยธรรม และด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ

ด้านการมีใจเป็นธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้องไม่มีอคติต่อการเปลี่ยนแปลง มีจิตใจมั่นคง ไม่หวั่นไหวง่าย ๆ ไม่ถูกล่อลวงง่าย ๆ ด้วยข้อเสนอหรือสิ่งจูงใจให้ทำเพื่อประโยชน์บางอย่าง พยายามหาเหตุผลเชิงบวกสนับสนุนความคิดเห็น และพยายามหาเหตุผลข้อบกพร่องของตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับบทความวิชาการของพระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ และคณะ (2562) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อสถานศึกษา และสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษ คือ ความรู้ ประสบการณ์ การวางตัวที่เหมาะสมสามารถควบคุมความประพฤติตนเองได้ ซึ่งเกิดจากความรัก ความชอบ และความหลงใหล โดยไม่ให้อคติ 4 รอบบังจิตใจ จึงจะสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่เป้าหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์กว้างไกล พร้อมทั้งไหวพริบปฏิภาณ เปรียบพร้อมด้วยความรู้ ความสามารถควบคุมคุณธรรม ปราศจากอคติ 4 ได้แก่ 1) ฉันทาคติ ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายที่ตนรัก ลำเอียงเพราะชอบ 2) โทสาคติ ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่ง เพราะความเกลียดชังอีกฝ่ายหนึ่ง 3) โมหาคติ เพราะลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่ง ด้วยความโง่เขลา หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความลำเอียง เพราะโง่เขลานั้นจะนำมาซึ่งความลำเอียงทั้งหมดจะเกิดขึ้นได้เพราะหลง 4) ภยาคติ ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายหนึ่ง เพราะความเกรงกลัวอำนาจ หรืออิทธิพลที่จะเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครบทั้ง 5 ด้าน

1.2 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการมุ่งมั่นตัดสินใจบนฐานข้อมูลเป็นด้านที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด จึงถือว่ามีความสำคัญลำดับแรก ดังนั้น หน่วยงานการศึกษา หรือสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ และผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจการบริหารงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน เป็นการพัฒนาด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรหมั่นฝึกฝนและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ด้วยตนเองอยู่เสมอ โดยการนำทักษะการคิดเชิงวิพากษ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ

2.2 ควรมีการประเมินการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 5 ด้าน โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เช่น หัวหน้าสำนักงานเขตพื้นที่ ครู หรือนักเรียน เพื่อนำผลการประเมินเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากงานวิจัยนี้ไปใช้ เพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมทางการบริหารศึกษาที่เกิดจากทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากการสร้างนวัตกรรมเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ และจุดเริ่มต้นของการคิดสร้างสรรค์คือการคิดวิพากษ์ ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อสร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ทางการบริหารการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- จุฬามาส โหยังไทย. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับศตวรรษที่ 21. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม – ธันวาคม 2561).
- โชติกา ธรรมวิเศษ. (2562). การศึกษาลักษณะนิสัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โชษิตา ศิริมัน. (2564). ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2564Vol14No1_39.pdf. [2 มิถุนายน 2565].
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21 คณะครุศาสตร์. กภาพสินธุ์: มหาวิทยาลัยการพลินธุ์.
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. กรุงเทพฯ : บิสซิเนสอาร์แอนด์.
- พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ. (2562). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ปราศจากอคติ 4. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 (2019): พฤศจิกายน-ธันวาคม.
- มนิรัตน์ ภาครูป และอุไร ชลายนาค. (2561). การคิดวิจาร์ณญาณในงานพยาบาล. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2561.

- วรรณพัชร ชื่อดรง และนิษฐวดี จิโรจน์ภิญโญ. (2560). จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (ฉบับพิเศษ) เมษายน-มิถุนายน.
- สงวน อินทร์รักษ์. (2559). ทักษะการคิดที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารจันทร์เกษมสาร: ปีที่ 22 ฉบับที่ 43 กรกฎาคม – ธันวาคม 2559.
- Gregorc, A. F. (1982). Gregorc style delineator. [Online]. Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0013164488484021>. [2022, June 18].
- Sternberg, R. J. (1997). Thinking Styles. New York: Cambridge University Press.
- Stenberg, R. J. Grigorenko, E. L. and Zhang, L. F. (2008). Styles of Learning and thinking. Perspectives on Psychological Science. Nov 2008.